

W kręgu
dawnej
polszczyzny

V

Redakcja
Maciej Mączyński
Ewa Horyń
Ewa Zmuda

Wydawnictwo Naukowe
Akademii Ignatianum
w Krakowie

2018

© Akademia Ignatianum w Krakowie, 2018

Publikacja sfinansowana przez
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Recenzenci
prof. dr hab. Krystyna Kleszczowa
dr hab. Bożena Sieradzka-Baziur, prof. IJP PAN i AIK

Projekt okładki i stron tytułowych
Joanna Panasiewicz

ISBN 978-83-7614-397-2

Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 39 99 620
wydawnictwo@ignatianum.edu.pl
<http://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl>

Dystrybucja: Wydawnictwo WAM
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

Spis treści

Wstęp	7
Zagadnienia ogólne	
Artur Rejter <i>Między podmiotowością tekstu a ewolucją dyskursu naukowego</i>	11
Bogdan Walczak <i>Gramatyka historyczna a historia języka polskiego</i>	25
Frazeologia i paremiologia	
Renata Dźwigoł <i>Frazy z pola leksykalno-semantycznego DIABEŁ wyrażające i opisujące cechy charakteru człowieka</i>	37
Urszula Kolberová <i>Kulturowy i językowy obraz kata w polskiej paremiologii</i>	71
Agnieszka Pielą <i>Polskie zapomniane frazeologizmy z komponentem mak</i>	85
Anna Piotrowicz <i>Frazeologia z kręgu życia towarzyskiego w twórczości Stefana Żeromskiego</i>	99
Onomastyka	
Józefa Kobylińska <i>Językowe zagadki nazwy Niedźwiedź</i>	119

Zenon Lica <i>Nazwiska mieszkańców wsi Kolniszki w powiecie gołdapskim – na podstawie Ortsatlas des Kirchspiels „ALTE KIRCHE” GOLDAP. Kreis Goldap in Ostpreußen</i>	129
---	-----

Składnia

Agnieszka Słoboda <i>Składnia Kazań gnieźnieńskich w świetle ich wielowarstwowości</i>	147
---	-----

Maria Zając <i>Wstęp do badań składni dawnych tekstów naukowych z zakresu językoznawstwa – metodologia badań i problemy badawcze</i>	161
---	-----

Język religijny

Mariusz Frodyma <i>Słownictwo polskie w rozariuszu paulińskim. Uwagi wstępne</i>	179
---	-----

Maciej Mączyński <i>Godzinki o Ojcu Świętym Norbercie – XVII-wieczny rękopis z klasztoru norbertanek zwierzynieckich</i>	189
---	-----

Ewa Zmuda <i>Siedm zamkow. Ktoremi Dusza zamkniona bezpieczna jest – uwagi o języku średniopolskiej modlitwy karmelitańskiej</i>	205
---	-----

Bożena Żmigrodzka <i>Aspekt strukturalny a potencjał illokucyjny modlitw Dworskiego nabożeństwa</i>	221
--	-----

Język listów

Małgorzata Nowak <i>Niech Cię Bóg Wielki prowadzi i ścieżki Twoje prości! – akty mowy z komponentem sakralnym w rodzinnych listach Wincentego Pola</i>	241
---	-----

Marceli Olma <i>Leksyka obcego pochodzenia w listach rodzinnych Stanisława Chlebowskiego</i>	255
---	-----

Wstęp

Zamierzenie zasygnalizowane w I tomie *W kręgu dawnej polszczyzny* (Kraków 2016), by z publikacji obejmującej refleksję nad polszczyzną do 1939 roku uczynić wydawnictwo cykliczne, zostało zrealizowane. W roku 2016 wydaliśmy tomy trzeci i czwarty, obecnie do rąk Państwa trafiają kolejne tomy – piąty i szósty. Zgromadziliśmy w nich 31 artykułów naukowych, w których badacze z wielu ośrodków akademickich zaprezentowali wyniki swoich analiz. Ich wspólną treścią jest historyczna polszczyzna, poddawana oglądowi z różnorodnych perspektyw – najliczniej reprezentowane są zagadnienia leksykalne oraz badania nad językiem tekstów, w dalszej kolejności – badania polszczyzny religijnej, dawnej frazeologii i paremiologii, onomastyki i składni. Nie zabrakło też refleksji ogólnej – o relacjach pomiędzy historią języka a gramatyką historyczną (równorzędność/podrzędność) oraz o zależności językowego sygnalizowania podmiotu wypowiedzi od etapu ewolucji dyskursu naukowego.

Wszystkim Autorom składamy serdeczne podziękowania za złożone do druku studia. Wyrazy szczególnej wdzięczności za wnikliwą lekturę tekstów oraz cenne uwagi, które znacząco podniosły rangę naszej publikacji, kierujemy do Pań Recenzenetek – prof. dr hab. Krystyny Kleszczowej i prof. dr hab. Bożeny Sieradzkiej-Baziur.

Sześć tomów z cyklu *W kręgu dawnej polszczyzny*, zawierających 104 artykuły naukowe, pokazało, iż prace nad dawnym

językiem prowadzone są w wielu polskich ośrodkach badawczych. Cieszy szczególnie fakt, że tę tematykę podejmują ludzie nieraz bardzo młodzi, którzy rozpoczynają dopiero żmudne wydeptywanie naukowych ścieżek. Pozwala to mieć nadzieję, iż tradycja badań historycznojęzykowych będzie kontynuowana, a wyniki tych prac pozwolą nam spojrzeć na rozwój języka polskiego z szerokiej perspektywy.